Кивӗ Саврӑш: иртни, хальхи, пуласси

Кивӗ Саврӑшри тӗп шкулта

5 класра вӗренекен

Водышева Екатеринан тӗпчев ӗҫӗ

Ертӳҫи: чӑваш чӗлхипе литературине вӗрентекен

Захарова В.В.

Тӑван кӗтес! Юратнӑ ҫӗрӗм!
Таса, ытарайми уйсем,
Ял вӗҫӗнчи симӗс вӑрманӑм,
Савап сире чун-чӗререн!

Захарова

Тĕпчев ĕçĕн актуаллăхĕ

Тутарстан республикин Аксу районĕнчи Кивĕ Саврăш ялĕ –манăн тăван ялăм.

Эпĕ халĕ пиллĕкмĕш класра вĕренетĕп. Пирĕн класра пурĕ те 4 ача çеç: çакă мана питĕ пăшăрхантарать. Хамăр ял пуласлăхĕ питĕ шухăша ячĕ, мĕншĕн тесен ял ватăлса пырать, çамрăксем яла юлмаççĕ. Пушă килсем нумай, çакăншăн чун ыратать. Нумай çемье ял пичĕнчен çухалнă: е куçса кайнă, е вилсе пĕтнĕ.

Атте-анне килне вĕлтрен пусма парас марччĕ. Ял маллалах аталанса пытăрччĕ.

Ĕçĕн тĕллевĕсем

Ял историйĕпе паллашасси.

Ялти мĕнле хушаматлă çемье чи нумайăи çинчен тĕпчесе пĕлесси.

Хăш хушаматсем çухалнине тĕпчесе палăртасси.

Кивĕ Саврăш ялĕн историйĕ

Çак палăксем çинчен халăхра та сахал мар халап çӳрет.
Вĕсенчен пĕрне 1936 çулта Кивĕ Саврăш
ялĕнче М.И.Васюткин çырса илнĕ, вăл
пăлхар патши вилни çинчен каласа парать:«Кивĕ
Саврăш ялĕ патĕнче пысăк çул хĕрринче
Чул палăк текен вырăн пур. Унта тăватă пысăк чул
вырнаçтарнă. Вĕсем, ваттисем каланă тăрăх,
çапларах майпа ку вырăна лекнĕ. Ĕлĕк-авал пăлхар
патши пурăннă. Вăл пирĕн яла виçĕ лаша кӳлсе
Çăварни чупма килнĕ. Ял тавра иккĕ çаврăннă патша.
Виççĕмĕш хут çаврăнма пуçласан халь палăксем
ларакан вырăнта çĕр çăтнă» (НА ЧНИИ, отд. I, т. 122, с. 495).

Кивӗ Саврӑш ялӗн историйӗ

Николай Пильщиков хӑйӗн кӗнекинче Саврӑш-паттӑр ҫинчен калакан легендӑна ҫырса кӑтартнӑ. «Когда татары-монголы решили покорить эти земли, всполошились предки булгар и савар. Мужчины во главе Савруш-батыра приготовились отразить натиск. Савары крепко бились с ненавистным врагом» Суварсене «саварсем» те тенӗ. Тен, ҫав вӑхӑтранах пырать Саврӑш ялӗ?

Тĕрлĕ шухăш, тĕрлĕ верси

1.Патшалăхăн официаллă документчĕсенче Кивĕ Саврăш çинчен пирвайхи хут 1749 çулта асăннă. Пирĕн тăрăхри таврапĕлӳçĕ В.И.Волков çакна çирĕплетет. Раççейĕн 1871 çулхи переписĕнче çакна паллă туни пур: Кивĕ Саврăш Хусан кĕпĕрнин Чистай уесĕнчи Çĕнĕ Этемшӳ вулăсне кĕрет.

2.Первое официальное упоминание о селе относится к 20 мая 1595 года, из отписки отправленного в Казачью Орду посланника Вельямина Степанова царю Федору Ивановичу с Яика с описанием пройденного им пути. В ней посланник пишет о Кузьме Васильеве, жителе деревни Савруш, который помог ему дойти до Яика.

Саврăш ялĕ çинчен çырнă ĕçсем

- **Ял ятне Саврăш паттăрпа çыхăнтарнă ĕçсем:**
- **Лилия Васикова «Кивĕ Саврăш кивĕ мар» сăвă,**
- **Валерий Туктар «Саврăш, Саврăш...» сăвă,**
- **Михаил Сениэль «Саврăш енĕ» поэма,**
- **Юхма Мишши «Кĕмĕл кĕпер» историллĕ романри сыпăк.**

Пирĕн ялти хушаматсем

- Переписчиксем чăвашсене кайăк, чĕр чун ячĕсемпе хушаматсем çырнă пулнă. Пирĕн ялта та Воробьевсем, Львовсем, Козловсем пулнă. Халĕ ĕнтĕ вĕсенчен пĕри те юлман.
- Вĕсемпе пĕрлех чăвашсене вырăс ячĕнчен пулнă хушаматсем те панă: Степанов, Алексеев, Борисов, Павлов, Николаев т.ыт. те.

Паянхи кун анлă саралнă хушаматсем

- Герасимовсем- 41
- Федоровсем - 29
- Васиковсем -17
- Абросимовсем - 18
- Кузьминсем -17

Çухалнă тата çухалма пултараканнисем, хутшăннисем

- Çухалнисем: Савельев, Веркин, Синдимиров, Козлов, Львов, Воробьев, Ильдиряков.
- Чакнисем: Николаев, Павлов, Григорьев, Петров, Игнатьев, Матуров, Егоров, Федотов, Садыков, Васильев.
- Çĕнĕ хушаматсем: Еремеева, Колесникова, Тюгашова.

Пĕтĕмлетÿ

- Ялта юлашки тапхăрта пушă килсем йышланчĕç.
- Пурăнакансен йышĕ юлашки çулсенче чакрĕ.
- 26 çул вăтам шкул пулнă хыççăн 2011 çултан тăхăр çул вĕренмелли шкул çеç юлчĕ.
- Çамрăк çемьесем чăмартанасси палăрмаллах чакрĕ.
- Хăш-пĕр хушаматлă çемьесем пачах та çухалчĕç, хăш-пĕрисм те çухаласси куç кĕретех.
- Хуçалăх саланчĕ пулин те ялта вăтам çулхисем валли ĕç вырăнĕ пур (ферма, лимонад завочĕ, бетон завочĕ, трактор паркĕ, шкулпа ача сачĕ тата почта пур, лавккасем ĕçлеççĕ).

Литература

- Википеди
- Чăваш халăх сайчĕ
- Электронлă вулавăш

Хушса пани

- Герасимов -12 хуçалăх
- Федоров – 7 хуçалăх
- Васиков – 7 хуçалăх
- Абросимов – 6 хуçалăх
- Кузьмин – 6 хуçалăх
- Пильщиков -5 хуçалăх
- Иванов – 5 хуçалăх
- Ярушев – 5 хуçалăх
- Антипов – 4 хуçалăх
- Мельников – 4 хуçалăх
- Алексеев – 4 хуçалăх

- Чураков – 3 хçалăх
- Петров – 3 хуçалăх
- Шакмаков – 3 хуçалăх
- Миронов – 2 хуçалăх
- Полиевтов – 2 хуçалăх
- Григорьев – 2 хуçалăх
- Федотов – 2 хуçалăх
- Кондратьев – 2 хуçалăх
- Парфенов – 2 хуçалăх
- Мартьянов – 2 хуçалăх
- Борцов – 2 хуçалăх
- Водышев – 2 хуçалăх

- Васильев
- Трифонов
- Ярославлев
- Степанов
- Маркелов
- Маслов
- Лукьянов
- Трофимов
- Данилов
- Овчинников
- Николаев
- Филиппов
- Садыков
- Никитин